

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••



Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne v ačajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Poročilo tajništva za južno okrožje.

(Od 1. avgusta 1910 do 20. avgusta 1911. — Podal na revirni konferenci v Trbovljah dne 20. avgusta 1911 sodrug Sitter.)

1. Stavke.

V poročilni dobi ni bilo v našem okraju nobene stavke razen v Labinju, ki je izbruhnila lansko leto meseca julija in je končala v oktobru. Dne 12. septembra je tajništvo v navzočnosti unijskega vodstva in sodruga Bučiča radi labinske stavke posredovalo. Obravnavati bi se imelo o sledečih točkah:

1. S kopači in vozniki naj se sklene kolektivna pogodba, iz katere naj se izključi minimalno delo. Za akordne postavke naj se vzamejo dosedanji za podlago.

2. Kjer sta bila zdaj na odkopih (Abbau) dva voznika, naj ostaneta tudi vbodoče dva.

3. Šihtni mojster Fachleitner se mora javno izraziti, da opusti za naprej vse sramotilne izraze.

4. Vsi delavci, ki so bili še 9. in 10. julija v službi in se v teku 14 dni po sklenjeni kolektivni pogodbi priglasijo k delu, se morajo sprejeti v delo.

Trboveljska premogokopna družba je te zahteve zavrgla in je pisala na lokalni odbor sledeče pismo:

Dunaj, dne 20. septembra 1910.

Lokalnemu delavskemu odboru rudnika Krapina, v roke gospodu načelniku Bučiču, Labinj.

Odgovarjamo na Vaše pismo z dne 18. t. m. in Vam naznanjamo, da je postopal gospod ravnatelj Sixt popolnoma po navodilih, ki jih je dobil od nas.

Ob priliki konference z dne 12. t. m. smo mi Vašemu gospodu načelniku in njega tovarišem izrecno izjavili, da priznamo za postavno zastopstvo delavstva samo lokalni delavski odbor in da popolnoma odklanjamo sleherni razpravljanje o pogojih, ki jih stavi delavstvo z ozirom na zopetni sprejem dela. Zlasti smo kratkoma odklonili zahtevo, da naj bi dalo rudniško ravnateljstvo izjavo, da se z delavci ne sme slabo ravnati in da mora gospod šihtni mojster Fachleitner delavce prositi odpuščanja, ker jih je baje zmerjal. Taka izjava se ne more dati; kajti samoposebi je umljivo, da ne trpimo neopravičenega in nevljudnega postopanja z delavstvom, in če bi se proti pričakovanju — bodisi od strani gospoda Fachleitnerja ali kakega drugega službenega organa — zgodil slučaj surovega ravnanja, tedaj je odprta pot pritožbe do rudniškega ravnateljstva, če treba, do družbine centrale.

Kar se tiče izjave napram gospodu ravnatelju Sixtu, da se delavstvo ni čutilo poklicano, in da tudi ne namerava prositi za zopetni vzprejem, se zdi, da se v tem slučaju razmere popolnoma napačno umevajo. Radi nalašč povzročene stavke se je vse delavstvo odpustilo z dela, in tisti, ki žele zopet priti k delu, se morajo topot obrniti s prošnjo za zopetni vzprejem na rudniško ravnateljstvo, ki ima — kakor smo pogosto omenili deputaciji — naročilo, da sprejme samo tiste delavce, od katerih lahko pričakuje, da hočejo voljno in dostojno opravljati delo, koristno za obadva dela.

Da mirno trpimo prekinjenje dela kljub temu, da imamo radi tega zelo pomembno škodo, to naj Vam dokaže, da so se razmere,

ki nam jih vsililo delavstvo proti svojim lastnim koristim, tako poostrele, da smo se morali rajše odločiti za prekinjenje obrata, kakor da bi se vršil obrat brez reda in brez koristi za obadva dela.

Odločno odklanjamo pogoj, da se morajo pred 9. julijem t. l. vsi odpuščeni, oziroma na dopustu bivajoči delavci zopet sprejeti na delo, kakor tudi sploh — kot smo že omenili — ne maramo razpravljati o pogojih, ki naj bi se nam stavili. Tisti delavci, ki se skladajo z našimi delovnimi pogoji, naj se javijo pri rudniškem ravnateljstvu in to ima pravico, da sprejme primerne delavce.

S spoštovanjem

Trboveljska premogokopna družba.

Ko se je videlo, da se postavlja trboveljska družba na odklonjevalno stališče in je bilo delavstvo vedno bolj v dvomu, so se ravnateljstvu predložile nove zahteve, nakar je družba zopet jako brezvestno odgovorila.

Delavci so nato sklenili, delo zopet sprejeti. Kar bi se smelo smatrati pri celi stavki za uspeh, je edino to, da se danes delavci ne preganjajo v tako veliki meri in da so se razmere indirektno izboljšale.

2. Plačilno gibanje.

Plačilnih gibanj smo imeli v okraju v poročilni dobi dve, in sicer v Črnem pri rudokopu svinčene rude in v Trbovljah za strojevodje. V Črnem se je zvišala plača splošno od 10 do 30 vinarjev na dan. Nadalje se je zahtevalo od Unije svinčenih rudnikov, naj bi se plačala izplačila na revirjih v žakljicah, kjer rudarji delajo. Navada je, da morajo iti delavci eno uro in še dalje po izplačila v rudniško pisarno. Na to je odgovorilo ravnateljstvo sledeče:

Možica, 4. maja 1911.

Lokalnemu delavskemu odboru rudnika Možica.

Z ozirom na prošnjo, ki je bila pismeno vložena dne 18. aprila t. l., da bi se delavstvu izplačevala plača v denarnih žakljicah v čakalnicah, se lokalnemu delavskemu odboru naznanja, da lastništvo rudnika tej želji sedaj ne more ugoditi, ker se bodo v doglednem času itak zgodile temeljite izpremembe v načinu izplačevanja.

Plačilno gibanje v Trbovljah je bilo za strojnike. Lansko leto, ko se je otvoril obrat pri novi pralnici v Trbovljah, so se strojniki od lokomotiv predstavili na druga delavna mesta in s tem so se jim izmanjšale plače do ene krone na dan. Tudi delavkam se je plača zmanjšala vsled novih tehničnih naprav ter se je število delavk znižalo. Zahteve strojnikov, naj se plača ne bi zmanjšala je trboveljska rudokopna družba odklonila.

3. Bratovskoskladnične zadeve.

Pri bratovski skladnici v Trbovljah so bile lansko leto volitve volilnih mož. Pri tej volitvi je postavil hišnik svoje kandidate, ki se imenujejo takozvano „Werksfreundlich“. Pri tej volitvi so isti gverkovci z obrekovanjem in terorizmom delali na vse pretege. Kljub temu so bili izvoljeni možje, ki so bili od organizacije predlagani, s sijajno večino.

Pri bratovskih skladnicah v našem okraju nastajajo vedno večje in večje težave, ki se vlečejo leta in leta. Tako n. pr. se je leta 1908 izkazalo, da je trboveljska bratovska skladnica nad en milijon pasivna. Da bi se primanjkljaj pokrtil, je rudniška oblast ukazala, da se prispevki zvi-

šajo za 30 odstotkov ali pa se penzija zmanjša. Tajništvo, ki je sodelovalo z odborniki in volilnimi možmi je predlagalo sprejeti manjše zlo ter je izdelalo načrt, da naj se zato, ker so se prispevki zvišali, tudi penzija zviša, ki bi narasla do 20 službenih let na 12 kron letno in po 20 letih za 15 kron. Prispevki naj bi se na podlagi načrta enakomerno razdelili. Po dolgem času se je letos naredila matematična bilanca na podlagi od tajništva izdelanega načrta.

Pri bratovski skladnici v Trbovljah se je lansko leto na občnem zboru zahtevala preureditev pravil zaradi bolnišchine in zaradi penzije ponesrečencem ter da bi se bolniščina izplačala neozženim, če niso v bolnišnici popolnoma, in če so v bolnišnici, pa polovico. Tozadevni predlog se glasi:

Premembni predlog.

Vsled mnogoštevilnih pritožb samskih članov tukajšnje bratovskoskladnične bolniške blagajne zaradi neplačevanja bolnišchine v dobi zdravljenja v bolnici in samskih članov pokojninske blagajne radi nedovolitve penzije tistim delavcem, ki so izgubili radi ponesrečenja pri delu zmožnost za svoj poklic, predlagajo podpisani:

Odstavek 7 paragrafa 14 obstoječega pravilnika naj se v sedanji obliki popolnoma razveljavi in nadomesti z naslednjimi besedami:

Članom, ki se zdravijo v rudniški bolnici, se izplača od bolniške blagajne za dobo zdravljenja v bolnici polovica po pravilih določene bolniške podpore.

Paragrafi 22, 26, 29, 30, 31, 36, 37, 41 in sploh vsi tisti, v katerih pride beseda „nezmožnost zaslužka (Erwerbsunfähigkeit)“ ali „zaslužka zmožen (erwerbsfähig)“, naj se tako predrugačijo, da se nadomesti „nezmožnost zaslužka“ ali „zaslužka zmožen“ z besedami: nezmožnost za poklic (Berufsunfähigkeit) oziroma zmožen za poklic (berufsfähig).

Odstavek 6 paragrafa 78 naj velja tudi za tiste, ki niso zavarovani po prestopnih določilih in naj se sledeči stavek priklopi k preje navedenim paragrafom.

To naj velja tudi za tiste člane, ki niso zavarovani po prestopni določbi.

Ta prememba stopi v veljavo z dnem potrditve.

Občni zbor je enoglasno sklenil preureditev pravil v predlaganem smislu, ravnateljstvo in rudniška oblast sta razveljavila sklep, ne da bi povedala vzrok. Tozadevno je tajništvo v navzočnosti sodruga Čobala in poslanca Cingerja interveniralo pri ministrstvu, katero je pa razveljavitev ravnateljstva in rudniške oblasti potrdilo.

Z zdravnikom in z izkoriščevanjem bratovskoskladnične bolniške blagajne na račun delavstva imamo pri naši bratovski skladnici vedni boj. Tako so meseca januarja t. l. odborniki gospoda ravnatelja predlagali, dati bratovskoskladničnemu zdravniku g. dr. Berdachu eno leto počitnic s polno plačo. Naši sodrugi so bili primorani napeti vso silo, da se to ni zgodilo. Predlog sodruga Majdiča, da bolniški blagajni ni mogoče vsled slabih finančnih razmer, dati g. zdravniku celo leto plačo in zraven tega še njegovega namestnika plačevati ter naj se da g. dr. Berdachu le pet mesecev plača, se je potem sprejel. Na drugi strani je prišel ravnatelj s svojim predlogom, rudniška oblast pa je pisala na bratovsko skladnico sledeče pismo:

Načelnistvu združenih bratovskih skladnic za rudnike trboveljske premogokopne družbe v okraju okrožnega rudarskega urada Celje v Trbovljah.

Odgovarjajoč na vlogo z dne 15. t. m. št. 208 sporočamo, ako s premembo v upravi in bolniškem nadzorstvu ni pričakovati z gotovostjo bistvenega izboljšanja razmer v bolniški blagajni, da bo moral glavni zbor brezpogojno skleniti zvišanje prispevkov.

Ker se na eni strani meče denar posameznikom v žrelo in na drugi strani se nalagajo ubogemu delavstvu vedno večja in večja bremena, so se vršili shodi, ki so bili naperjeni napraviti tem krivicam konec. Na shodih so se sprejele sledeče resolucije, ki so se rudniški oblasti predložile:

K sklepu odborove seje z dne 12. marca t. l. stavijo volilni možje in člani bratovskoskladniške bolniške blagajne k predlogu gospoda predsednika sledeči

predlog:

1. točka naj se glasi: V slučaju potrebnosti se ima članom dajati izredno podporo (§ 17. pravil). Brez sklepa odbora, ozir. brez odborovega dovoljenja se podpore ne smejo izplačati.

2. točka naj se glasi: Bolniška postrežba se ima dati vsaki ženski, če je mož član in če zdravnik kakor bolniški kontrolor potrebnost pripoznajo.

3. točka naj se glasi: Člani, ki bivajo izven službenega kraja, ne smejo iti v slučaju bolezni brez dovoljenja zdravnika izven službenega kraja na svoj dom. Če ima biti član v bolnišnici, se mu izplača polovica bolniščine.

4. točka naj se glasi: Oženjeni in neoženjeni člani, ki imajo svojo domačijo izven Trbovelj, sami pa v fantovskih stanovanjih stanujejo, imajo dobiti v slučaju, da so v bolnišnici, polovico bolniščine.

5. točka se sprejme s pripombo, da ostane bolniška kontrola kakor dosedaj.

6. in 7. točka se v celem obsegu odobri. V seji dne 22. januarja t. l. je odbor bratovske skladnice sklenil, dati gospodu zdravniku dr. Bardachu eno leto počitnic in pet mesecev polno plačo.

Ker gospod dr. Berdach sploh ni član bratovskoskladniške bolniške blagajne, torej ni pri nas zoper belezen zavarovan in ker bolniški blagajni vsled slabega finančnega stanja ni mogoče teh ogromnih stroškov utrpeti, naj občni zbor sklene: sklep odborove seje z dne 22. januarja t. l. razveljaviti, gospodu zdravniku dr. Bardachu dati eno leto bolniških počitnic s tri ali štiritedensko plačo, kakršno ima v eventualni pogodbi pogojeno.

Ker je gotovo, da bo novi gospod zdravnik med časom počitnic nadomestoval gospoda dr. Berdacha, naj se ista plača plačuje novemu gospodu zdravniku.

Rudniška oblast je potrdila odklonitev predloga ravnatelja, pač pa tudi našemu predlogu ni ugodila. Glede zdravniškega vprašanja je pa resolucijo zopet odstopila odboru in tam se ni dalo ničesar doseči. Aprila meseca bi se imeli vršiti občni zbor. Volilni možje so zahtevali navzočnost tajništva. Ravnatelj, ki je vedel, da bi prišle pritožbe radi teh krivic na občnem zboru v razgovor, je bil navzočnosti tajništva nasproten in je raje občni zbor razveljavil.

Prošnje glede pripoznanja članskih let pri bratovski skladnici, katere pri lanskoletnem poročilu niso bile rešene, so se od rudniške oblasti odklonile, samo nekaterim se je ugodilo in so se jim leta pripoznala. Tozadevno se je tajništvo pismeno in ustno pritožilo na ministrstvo. Ministrstvo je pritožbe neugodno rešilo in je odklonitev potrdilo.

Leše.

Pri bratovski skladnici v Lešah so l. 1905 na občnem zboru napravili vsled tega, ker so se delavci prevarili, napačen sklep, in sicer na ta način, da se jim je dejalo od strani ravnateljstva, naj delavci sklenejo rezervni delež ne izplačati namesto za pokritje deficita prispevke zvišati. Ravnatelj je natanko vedel, da če delavci odklanjajo zvišanje prispevkov, tudi rudniku ni treba ničesar prispevati za pokritje primanjkljaja in delavci

morajo z rezervnim zakladom primanjkljaj pokriti. Zategadelj jih je prevaral. Delavci so šele potem, ko so se pričeli organizirati in pojmovati o bratovskoskladniških zadevah, videli, da so napravili napačen korak. Letošnje leto se je sprejel od tajništva izdelan načrt, ki bi pomagal članom, da dobe rezervne deleže zopet v polni meri izplačane.

Rezervni delež pri tamošnji bratovskoskladniški bolniški blagajni tudi ne doseže zakonite višine. Na občnem zboru je rudniška oblast v to svrhu predlagala prispevke zvišati. Občni zbor je predlog rudniške oblasti odklonil. Tajništvo je članom odsvetovalo od tega koraka. Sedaj je rudniška oblast že namigala, da se bo članom zvišanje prispevkov zakonitim potom naložilo. Tajništvo je dosedaj že zaprečilo zvišanje prispevkov, in sicer zategadelj, ker se bo zahtevalo, da naj se tudi dnevne mezde preurede. Načrt za to je že izdelan.

Labinj.

V Labinju je bratovska skladnica tudi pasivna in so imeli delavci sklepati o saniranju. Saniranje se je tudi izvršilo.

Rudarsko združne zadeve.

Tajništvo se je udeležilo sej velikega odbora druge skupine, lokalnih sej in združnih konferenc. Med drugim se je na sejah in na konferencah razpravljalo o enotnem službenem redu za celo okrožje celjskega rudniškega urada. Pred dobrima dvema mesecema se je vršila skupna seja velikega odbora, pri kateri vsled tega ni prišlo do zjedinenja, ker odborniki druge skupine niso glasovali za službeni red, katerega je izdelala prva skupina in so vztrajali pri važnih točkah na stališču načrta, kakršnega je izdelala druga skupina. Konferenca se je bavila tudi z draginjo in je sprejela sledečo resolucijo:

Trbovlje, 18. grudnia 1910.

Visoko c. kr. predsedstvo ministrskega sveta!

Podpisano predsedstvo danes dne 18. grudnia 1910 v Trbovljah zborujoče konference rudarske zadrage druge skupine celjskega revirnega okraja pošilja prošnjo, s katero se visoka c. kr. osrednja vlada prosi, da z ozirom na vedno naraščajočo draginjo v naši državi ukrene vse potrebno, da se draginja ublaži, da se meje za uvoz živine in žita odpro, da se carina zniža v toliko, da cene mesa in žita padejo, ker v naših industrialnih krajih, kjer prebivajo rudarji, so cene najpotrebnejšim živilom, n. pr. mesu, slanini, moki itd. skrajno visoke. Rudniški in tovarniški delavci potrebujejo z ozirom na svoje naporno z raznimi plini okuženo delo tečne in redilne hrane, kar jim pa pri sedanji draginji in slabem zaslužku sploh ni mogoče. V našem okraju zasluži n. pr. kopač in vlačilec povprečno K 3'18 na dan, ne da bi se zaračunali stroški za potrebno oblačilo otrokom in staršem, družini s štirimi otroki; pri današnji neznosni draginji so K 3 na dan izdatki za najpotrebnejša živila; kje ostane še potem oblačilo?

V prijetni nadi, da bo visoko c. kr. predsedstvo ministrskega sveta za olajšanje rudarjev vse potrebno ukrenilo, beležimo za predsedstvo konference rudarske zadrage druge skupine celjskega rudniškega okraja
(Slede podpisi.)

Lokalni odbor v Trbovljah se je bavil tudi z napravo kopelji. Že leta 1907. se je dogovorni urad izrekel za napravo kopelji, a do danes je še nimamo. Tozadevno se je tudi interveniralo na ministrstvo. Ministrstvo je obljubilo to zadevo takoj v roke vzeti, a do danes se še prav nič ne ve, kaj se je v tej zadevi naredilo.

Intervencije.

Interveniralo se je od strani tajništva v osemnajstih slučajih na revirnih uradih v Ljubljani, Celju, Celovcu, na ministrstvu — kakor sem že preje poročal — pri upravnem svetu na Dunaju, pri ravnateljstvu v Trbovljah, pri spodnještajerski bratovski skladnici zaradi šikaniranja in odpusta delavcev, zaradi reduciranja plač, zaradi različnih jamskih zadev, zaradi neizplačevanja penzije in bolniške podpore; intervencije so bile deloma uspešne. Pri spodnještajerski bratovski skladnici zavračajo časih izplačevanje penzije četrt leta in še dalje ter pustijo čakati reveža, da se more pritožiti. Pismenih pritožb zaradi jamskih zadev, delavnega časa v rudniku in nadurnega dela ob nedeljah, zaradi protipoli-

cijskega postopanja v rudnikih in šikaniranja delavcev je tajništvo vložilo v osmih slučajih. Tako n. pr. v Leši, ker se ni vzdržala storjena obljuba.

Tožbe

na razsodišče bratovske skladnice zaradi penzije in bolniške podpore in na razsodišče zavarovalnice proti nezgodam so se vložile tri, izmed katerih je bila zadnja ugodno rešena.

Prošenj

za podporo pri bratovski skladnici, ubožno podporo na občini, za vojaško podporo, za sprejem v občinsko zvezo itd. se je napisalo od strani tajništva čez sto. V nešteti slučajih je dajalo tajništvo pojasnila o bratovskoskladniških in različnih drugih zadevah.

Shodov

je priredilo tajništvo v poročilni dobi 39, ki so bili strokovnega in organizatoričnega značaja.

Poročati moram tudi, da je organizacija v poročilni dobi nazadovala; članstvo se je znižalo za približno 300 članov, kar je pa pripisati nesrečni stavki v Labinju. V Zagorju, v Trbovljah itd. je članstvo vedno enakomerno; v Lešah se je število zvišalo. V Hrastniku se je ustanovila podružnica, ki se sedaj prav lepo razvija.

Revirna konferenca v Trbovljah.

(Konec.)

Izvajanjem sodruga Tokana je sledila živahna debata. Prvi je posegel v debato sodrug Srebotnik iz Leš na Koroškem: Brez organizacije ni zmage. V Lešah smo marsikaj dosegli, za kar se imamo zahvaliti sodrugu Sitterju, ki je v nas zbudil spoznanje po potrebi organizacije in ki je vodil naše gibanje. Pri naših rudarjih je organizacija častna stvar; kdor pri nas ni organiziran, tega se naravnost izogibljejo rudarji. Naši rudarji so prepričani, da se da samo z organizacijo kaj doseči.

Sodrug Štravs (Idrija) poudarja, da je treba delati vedno skupno in v soglasju z Unijo. Idrijska podružnica je skoro vse sama opravila, to pa zategadelj, ker se je tisto delo lahko opravilo in se je na ta način tajništvo razbremenilo. To delo pa se ne sme razlagati tako, kakor da bi se hotela idrijska podružnica nekako ločiti od skupnega delovanja, nasprotno, idrijska podružnica se živo zaveda, da se dajo uspehi doseči le tedaj, ako smo vsi člani naše centralne organizacije Unije in delamo v sporazumu z njo. Vsi pojdemo na delo za organizacijo in boj bo uspešen, kadar pride do njega!

Sodrug Prevolnik (Črno): Tudi jaz se moram zahvaliti sodrugu Sitterju. Organizacija je šla nazaj, prišel pa je sodrug Sitter, pokazal je neobhodno potrebo organizacije in napredovali smo. Mnogo več zanimanja pa bi še bilo, ako bi imeli lastno podružnico, zdaj imamo samo vplačevalnico. Jako pogrešamo tudi dobre knjižnice; ljudje bi radi čitali in se izobraževali, a primanjkuje primernih knjig. Jako potrebno bi tudi bilo, da bi imeli meseca septembra shod.

Sodrug Sitter: Podružnica se bo takoj ustanovila, kakor hitro bo v Črnem vsaj 50 članov. Organizacija v Črnem je res hitro napredovala, toda vsi novi člani niso ostali zvesti. Kakor hitro bo torej 50 članov, se bo ustanovila podružnica.

Sodrug Prevolnik: So pa še druge stvari krive, da ne ostanejo vsi člani zvesti organizaciji. Podjetniki sami skrbijo za to, da se znebijo vsakega pametnega sodruga, in sicer če drugače ne, na ta način, da ga naredijo za paznika ali ga drugače povišajo v službi.

Nato pride v razpravo predlog sodruga Čobala, ki se glasi: Revirna konferenca, zborujoča v Delavskem domu v Trbovljah dne 20. avgusta 1911, skleni, da se izda meseca septembra letak, v katerem naj se razpravlja o obstanku rudarjev in se rudarji pozovejo, da pristopijo k strokovni organizaciji. Letak naj se dostavi po zaupnikih s pristopnico k strokovni organizaciji.

K temu predlogu je stavil sodrug Malovrh še dodatni predlog, ki se glasi: V letak naj se doda znesek vstopnine, članarine in vseh ugodnosti od Unije za člane.

K predlogu se je prvi javil sodrug Čobal in je izvajal takole: Ne varajmo sami sebe! Organizacija v minuli dobi ni šla naprej, kriv pa je

največ Labinj zaradi ponesrečene stavke. Zato pa iščimo potov, kako spravimo organizacijo v čilejši tek in zdramimo rudarje! Saj agitacija je pri nas razmeroma lahka! Nimamo krščanskih socialcev, nimamo anarhistov kakor na severnem Češkem in tudi narodna delavska organizacija je tiho in mirno zaspala smrtno spanje. Treba je samo odpraviti mlačnost in brezbržnost med rudarji. Važen činitelj pri naši organizaciji pa naj bo mladina! Zakaj stari člani gredo v pokoj, mladina pa se nam izgublja deloma v alkoholu, deloma pa v brezbržnosti. Mladino bo treba izprva predramiti in s pevskimi, dramatičnimi in podobnimi prireditvami. Na ta način se preskrbi mladini poštena zabava, obenem pa se pripravlja na strokovno organizacijo. Povsod vidimo, kako se vrše velikanski gospodarski boji. Ozrmo se samo na Angleško! In zadnjič je bilo v Celovcu zborovanje obrtnikov, kjer se je zavzelo delavstvu sovražvo stališče. Nastopilo se je proti koalicijski pravici delavstva. Kakor sem že omenil, se vrši na Angleškem velikanski gospodarski boj med delavstvom in kapitalizmom, boj, kakor ga Angleška še ni videla. In ne bo dolgo, pa se bo tudi pri nas začelo z velikimi boji, z izpori. Zategadelj moramo z vsemi silami na delo! Ako smo pridobili s skromno agitacijo od hiše do hiše lepo število naročnikov „Zarji“, lahko to storimo tudi za strokovno organizacijo. Zato sem predlagal, da se septembra izda letak obenem s pristopnico, ki se bodo pobirale v gotovem času. Zaupniki imamo tudi v tem oziru odgovornost, ako ne poučimo delavstva v pravem času, kaj ga čaka brez trdne organizacije. Že sodrug Tokan je omenjal, kako se podjetniki branijo obravnavati z zaupniki delavstva. Pred štirimi leti kaj takega ni bilo, tedaj je gospod ravnatelj v Trbovljah jako rad govoril in obravnaval z zaupniki delavstva, zakaj organizacija je bila jako močna! In tudi uspehi delavskega gibanja imajo trajno vrednost samo tedaj, ako je dobra strokovna organizacija. Zato prosim, da glasujete za moj predlog!

Sodrug Štravs: S predlogom sodruga Čobala se popolnoma strinjam. Pozdravljam tudi nasvet sodruga Tokana, da bi se strokovne organizacije okrepile s pomočjo mladinskih.

Sodrug Malovrh: Res je, da se z delavskimi zaupniki jako oblastno postopa. Pri tem ni izvzeta niti rudarska zadruga. Zgodilo se je celo, da se je reklo zadružnim delegatom, ki so prišli posredovat: „Misil sem to že napraviti, ker pa ste vi prišli noter, pa nalašč tega ne storim“. Pa tudi drugače se delegati šikanirajo. Resnica je, da smo mladinsko delo vse preveč zanemarjali. Delati se pa mora za organizacijo in sploh za delavsko gibanje sistematično in skupno; ako kako manj važnejše delo podružnice same opravijo, tedaj naj o vsem tem vsaj obvestijo tajništvo. Reklo se je tudi, da nimamo narodnjakarskih organizacij. Ta trditev ni povsem točna. Ravno pri nas imamo neko podporno društvo, ki ruši solidarnost delavske organizacije in ga zaraditega liberalci in tudi klerikalci željno podpirajo. Nadalje imamo tudi veterance, ki jih podpira rudnik. Zategadelj pa moramo tem vztrajnejše iti na delo. Prej pa naj se rudarji pouče z velikimi rudarskimi shodi, za kaj gre. Kolike koristi je primeren shod, o tem pričča agitacija za „Zarjo“. Preden smo pričeli z agitacijo, smo priredili velik shod in takoj se je oglasilo 50 naročnikov. Zato vas prosim, da sprejmete moj dodatni predlog.

Dodatni predlog sodruga Malovrha se glasi: Obenem naj se vrše po vseh krajih veliki rudarski shodi.

Nato se je vršilo glasovanje o Čobalovem predlogu, izpopolnjenem z dodatnimi predlogi sodruga Malovrha. Sprejme se enoglasno.

Nato govori novi strokovni tajnik sodrug Tokan, ki je še enkrat poudarjal, naj bodo vse podružnice in vplačevalnice v tesni zvezi s tajništvom. Govoril je tudi o tem, kako se organizirani delavni rudarji v službi radi povišajo, da bi se odtegnili organizaciji, kar se, žal, le prepogosto dogaja. Vendar pa nas te težkoče ne smejo ustrašiti. Zaupniki naj mlačneže vedno drezajo, gredo naj tudi na dom, da pobere prispevke. Kar se tiče mladinske organizacije je njen prvi namen, da vzgaja našo delavsko mladino v razrednem dnu; skrbeti pa mora tudi za razvedrilo, zakaj delavstvo potrebuje tudi razvedrila. Z ozirom na šikaniranje delavskih zaupnikov je edina odpo-

moč krepka organizacija. Ako bo podjetnik videl, da imamo močno organizacijo, tedaj si bo desetkrat premislil, preden bi šikaniral zaupnike. Mnogo se je govorilo o raznih sredstvih, kako bi dvignili strokovno organizacijo. Ako bomo ta sredstva vztrajno in krepko uporabljali, tedaj uspehi ne morejo izostati.

Nato se je konferenca ob 1 uri prekinila ter se je nadaljevala ob dveh. Na dnevni red je prišla tretja točka

tisk.

Sodrug Čobal: Hočem biti kratek, ker se je že tolikokrat govorilo o potrebi strokovnega tiska. Člani ostanejo trajno pri organizaciji samo tedaj, ako imajo dovolj zavednosti; to pa se da doseči predvsem s strokovnim glasilom. Tudi druge stroke imajo svoj list, ki ga skrbno negujejo. Zato je velikega pomena, da list tudi ohranimo. Ponekod se premalo dela za strokovni list. Zlasti z ozirom na Idrijo in Labinj bi bilo mnogo želeli. Zelo bi se list lahko tudi podprl z zapisniki rudarskih zadrug, za priobčenje katerih bi se listu dala primerna odškodnina. Ob volitvah je bil list bolj političen, kar je bilo tembolj potrebno, ker je „Zarja“ pričela izhajati šele koncem volitev. Iz posameznih krajev bi se lahko mnogo več poročalo v list, zlasti iz Trbovelj. Poroča naj se zlasti o nezgodah, o zanemarjanju varnostnih naprav, o plačilnih gibanjih, o šikaniranju delavcev in o vsem, kar se količkaj tiče rudarjev. Saj ni treba pisati pravilno, samo da se nekaj opiše, pravo obliko bo že dalo uredništvo. Na ta način se zbudi tudi večje zanimanje za list. V ostalem upam, da ste z listom zadovoljni. Ako ima pa kdo kake želje, naj jih pove, da se upoštevajo. List bo storil vse, da zbudi med delavstvom zavednost in bo branil vedno delavske pravice. Kar se tiče naročnikov, se bomo morali ozirati samo na obligatorične odjemalce. Zato se mora gledati na red, da bo vsaka organizacija jemala toliko listov, kakor določa pravilnik Unije.

Sodrug Štravs opisuje težave v Idriji. Z listom je popolnoma zadovoljen, ker je zares dobro pisan in odgovarja razmeram. Dvigne pa naj se organizacija in potem se bo tudi list dvignil.

Sodrug Bučič (Labinj): Ker je bila pri nas huda, dolgotrajna stavka, smo porabili vse za stavko in torej nismo mogli redno plačati lista. Upam, da bo zdaj boljše.

Sodrug Srebotnik: List naj bi izhajal vsako sredo, da bi ga imeli vsi naročniki že v nedeljo v rokah. Se sprejme.

Sodrug Sitter: Priznam, da se je iz Trbovelj premalo poročalo. To pa pogosto zaraditega, ker je bilo tajništvo preobloženo z delom in ni moglo vselej priti na lice mesta, kadar se je dogodila nezgoda.

Sodrug Čobal: Idrijske in Labinjske podružnice nisem omenjal iz nagajivosti, ampak storiti sem moral svojo dolžnost kot oskrbnik lista. Tudi Spodoja Idrija jemlje pramalo listov, povedati pa moram, da jih točno plača. List se mora redno jemati in redno plačevati. Zato sem stavil sledeči predlog in prosim, da ga sprejmete:

Vse podružnice in vplačevalnice se pozivljejo, da naročajo toliko izvodov „Rudarja“ kolikor imajo članov. Administraciji „Rudarja“ naj se list plača za vsak mesec do 15. prihodnjega meseca.

Predlog se sprejme enoglasno. Nato pride na dnevni red zadnja točka

raznoterosti.

Sodr. Čobal: Predlagam, da se odstopivši tajnik sodrug Sitter pritegne k revirnemu odboru kot redni član za sedanjo dobo do prihodnjih volitev v revirni odbor.

Sodr. Štravs: Pozdravljam ta predlog, ker je gotovo velike važnosti, da je sodrug Sitter v revirnemu odboru. Sodrug Sitter je bil dolgo časa rudarski tajnik in nam more torej mnogo koristiti z raznimi praktičnimi nasveti.

Čobalov predlog se sprejme enoglasno.

Nato se oglašuje za besedo predsednik Unije rudarjev avstrijskih sodrug Jarolim iz Češkega: V imenu vodstva Vas vse prav iskreno pozdravljam. Sledil sem pozorno razpravam konference. Rešiti moramo velike in važne naloge. Sodrug Sitter vam je mnogo povedal o bojih rudarjev s kapitalizmom, zlasti mnogo o bratovskoskladničnih zadevah. Sodrug Tokan je obširno govoril

o organizaciji in taktiki in zlasti opozarjal na podrobno delo. Vsega uvaževanja vredna je misel, naj se prične z delom tudi pri mladini. Kar se tiče tiska, se je treba zavedati, da je delavsko časopisje dandanes važen činitelj v delavskem gibanju, zlasti še strokovno časopisje. Zategadelj smo se potrudili, da dobe slovenski rudarji svoj strokovni list, naloga slovenskih rudarjev pa je, da list tudi vzdrže. List pa morajo jemati vsi organizirani rudarji, kajti tako določa opravilnik Unije. Splošno moram reči, da je konferenca ugodno izpadla, storili so se važni sklepi, zlasti z ozirom na organizacijo in podrobno delo za organizacijo. To je tudi potrebno, kajti konjunktura se boljša, čas za gospodarske boje bo ugodnejši, dosegli pa bomo le tedaj kaj uspehov, ako bo organizacija krepka. Ker je že pozno in se s časom mudi, zato končam z željo, da bi šli vsi vztrajno na delo za organizacijo!

Sodrug Šinkovec (Sp. Idrija) opozarja na potrebo knjižnic. Knjižnice se morajo izpopolniti. Zlasti mladinska organizacija potrebuje zadostnega števila dobrih knjig.

Sodrug Tokan: Opozoril sem sodruga Jarolima, da trboveljska knjižnica ne zadostuje. Sodrug Jarolim mi je dejal, da naj se temu nedostatku na vsak način odpomore. Zato bo tajništvo nakupilo primernih knjig in jih bo razdelilo med posamezne podružnice. Nadalje moram omeniti nekaj še zaradi rudarskih shodov. Shodi naj se naznanjajo tajništvu tri tedne ali vsaj štirinajst dni prej, da bo možno vsem ustreči, ako bi se vršilo ob istem času več shodov.

Sodrug Štravs: Glede knjižnic se mi zdi najpametnejše, da bi poslala vsaka podružnica in vplačevalnica seznam potrebnih knjig in potem naj bi se vsa stvar uredila na prihodnji revirni seji. Zato predlagam, da bi konferenca to sprejela. — Se sprejme enoglasno.

Ker se ni nihče več javil za besedo, se je predsednik sodrug Štravs zahvalil za udeležbo in zaključil konferenco.

Dopisi.

d Trbovlje. To kar smo davno prerokovali, se pričinja sedaj uresničevati. Nekateri predpostavljeni se polagoma razvijajo v pravcate biriče. In zakaj? Na to vprašanje je prav lahak odgovor. Oni namreč dobro vedo, da strokovna organizacija rudarjev v Trbovljah ni taka kakršna bi morala biti in kakršna bi lahko bila. To je za to gospodo povoda dovolj, da si dajo rasti greben bolj kakor bi bilo treba. Poleg ošabnosti diči nekatere izmed teh gospodov še prav hribovska neotesanost in sirovost. Da seznanimo javnost vsaj deloma z „idiličnimi“ razmerami, ki vladajo v trboveljskem rudokopu, naj služi danes sledeča slika za primer: V rudnikih je vkoreninjena stara rudarska navada, da vsakdo, ki pride v jamo v kraj, kjer se nahajajo rudarji pri delu, pozdravi delavce s starim rudarskim pozdravom: „Dobro srečo!“ ali „Glück auf!“ Ta navada se izvršuje povsod in velja za vsakogar brez izjeme, torej tudi za uradnike, ki se potem tudi ravnajo. Toda po mnenju obratnega vodje Vojtiha naj bi kar naenkrat za Trbovlje veljala v tem oziru izjema. In ker se delavci nazorom imenovanega obratnega vodje nočejo podvreči, je postal tako brutalen, da je začel delavce vsled tega pretepavati. Tako je pred kratkim nekemu jamskemu tesarju, ki se je nahajal v rovu na delu, pri svojem obisku, potem ko ga je nahrulil, zbil klobuk z glave, in sicer samo zato, ker dotični tesar tega prišlega suroveža ni prvi pozdravil. Zahtevati od delavcev, ki se nahajajo pri delu v jami, da bi se po temi ozirali, če ne prihaja kak predpostavljenec, da bi ga brž pozdravili, je milo rečeno, neumnost, posebno ker morajo delavci obračati vso pažnjo na delo, ki ga izvršujejo in vsled vladajoče teme ne morejo niti vedeti, kdo da prihaja. Toda ta predpostavljenec se ne obnaša samo v jami, kjer ni drugih prič, tako rabiatno, temveč tudi zunaj jame. Tako je na ravnokar povedano sirovost izvršil v kratkem še drugo. Tudi neki mlajši delavec, ki je vposlen v snažilnici svetilk, je moral občutiti vsled istega „delikta“ olikano pest tega gospoda. Dotičnega fanta je še povrh vsega spraskal po obrazu, tako da je bil takoj ves krvav. Po našem mnenju je zgrešil obratni vodja Vojtih svoj poklic; veliko boljše bi mu pristojal poklic krotilca divjih zverin v kakšni menažeriji ali v cirkusu, ker ima za tako rokodelstvo vse potrebne lastnosti. Sicer pa je rudarsko tajništvo v Trbovljah napravilo vse potrebne korake pri rudniški oblasti, ki bo tega gospodka poučila, kako je treba občeovati z delavci, ki morajo opravljati težka in nevarna dela tudi zato, da dobiva tak obratni vodja prav mastno plačo na njihov račun, dočim morajo delavci pri težkem delu stradati. Rudarji, v organizacijo!

d Hrastnik. Podjetniška gospoda in njih pomagali vedno oblastneje nastopajo proti delavstvu. Gospodje se prav nič ne brigajo za to, da je silna draginja in da delavec silno težko zdeluje, ne, ob teh težkih časih še slabšajo zaslužek. Tako ravna pri nas ravnatelj Leiter s svojimi delavci tako, kakor bi jih hotel polagoma pustiti lakote umreti. Akord je vedno manjši. Od 1 K 80 vinarjev je padel že na 1 K 30 vinarjev. Seveda, kaj se pa meni ta objestna gospoda za delavsko bedo! Samo da je le profit, magari če delavec in njegova družina tudi od lakote pogine! Delavci pa naj si tudi zapomnijo, da se postopa z njimi samo zato tako samolastno, ker podjetniki dobro vedo, da niso tako organizirani kakor bi bilo treba. Zatorej hrastniški rudarji, zdramite se vendar iz spanja in organizirajte se vsi do zadnjega moža!

d Trbovlje. Dne 23. m. m. je padel rudar Alojz Sotlar v Trbovljah v rov ter si težko ranil glavo. Ponesrečenca so odnesli v bolnišnico. Tako gre to po vrsti v Trbovljah. Kaj je mar podjetnikom, če se iz enega rova pripelje rudar popolnoma omamljen, iz drugega napol ubit ali celo mrtev, in če ga v tretjem fantolinski priganjač pretepa! Saj je človeško meso cenejše nego železni stroj. Rudarji, spoznajta da vas smatrajo za čisto priprosto tovarno živino ter da ste popolnoma brez moči vpricho teh krivic. Če se pritožujete pri oblastih, vas smatrajo za nezadovoljneže. Organizirajte se! In z združenjo močjo delajte na to, da se uvede prepotrebno rudniško nadzorstvo.

d Trbovlje. Osemnajstletni rudar Grabner, o katerem smo poročali, da je vsled dušilnih plinov v jami ponesrečil, je dne 22. m. m. v bolnišnici umrl. Zdravniki so „konstatirali“, da ga je spravila pljučnica v grob. Zdravniki morajo poznati svoj poklic, ali vendar: odkod je prišla ta pljučnica? Mladenič je bil žrtev nemarnih razmer v jami in delavstvo dobro razume, da mu hočejo prikrivati resnico, da ne bi javnost zvedela, koliko žrtev požira rudnik za profit odevskih milijonarjev.

d Idrija. Pri nas v žgalnici vladajo prav turške razmere. Kaj se pravi delati ob neznosni poletni vročini, ko je kazal toplomer v senci 48 stopinj Celzija, ve le tisti, ki je to izkusil sam. In kaj je šele to, ko se morajo voziti hunti z gorečo snovjo celih sedem ur, da človeku kar slabo prihaja in to za malo borno plačo 2 K 16 v. In kako neznatno se stopnjuje plača, da je kar smešno in sramotno ob enem! Kdor ima čez 25 službenih let, zasluži velikanski zaslužek 2 K 76 v (reci: dve kroni 76 vinarjev)! Kaj ne, velika vsota ob današnji draginji? Ni čudno, če pravijo delavci, da bodeta drugo leto vihrali dve zastavi z grajskega poslopja, ena bo namočena od solz delavskih otrok, ena pa od srag izkoriščenega delavstva. Žgalniškemu gospodu svetniku Slaviku se pa priporoča v pregled ukaz rudarske policije, kjer stoji zapisano v § 92, da se sme vršiti na krajih z gorkoto 40 stopinj Celzija delo samo tedaj, kadar je velika sila ali nevarnost. Tedaj pa se mora delovni čas znižati na šest ur, število delavcev pa se mora podvojiti. Ni čudno, da ljudje že po par sihih zbolijo od take vročine in slabe hrane; ob takem zaslužku si ne more nikdo preskrbeti zadostne hrane, niti tedaj ne, ko bi bil sam, kaj šele, ko ima družino. Kake so zdravstvene razmere pri nas, se vidi iz tega, da smo imeli v 50 dneh 73 bolnikov. Rudniško vodstvo opozarjamo, da naredi takim razmeram konec in da se plače za tako delo, kakor je v žgalnici temeljito izboljšajo. Kako pa naj živi delavec, zlasti ako ima družino, z mesečno plačo 60 kron? Taka plača ne more dati delavcem ničesar drugega kakor počasno umiranje. In delavci v žgalnici nujno rabijo boljše hrane radi slabega zraka in napornega dela! Delavcem pa tudi priporočamo, naj ne spe spanje pravičnega ter naj se poprimejo vsi od prvega do zadnjega organizacije, ki jim bo, dovolj močna in krepka gotovo priborila boljši življenski položaj.

d Občinske volitve v občinah Aržiše in Zagorje ob Savi. Meseca oktobra se vrše v obeh imenovanih občinah občinske volitve. Občini sta pretežno delavskega, proletarskega značaja, zategadelj je povsem naravno, da dobe delavci v njih primerno zastopstvo. Nasprotniki delavstva sicer že delajo na to, kako bi delavce izpodrinili, toda ako gredo delavci z vztrajnostjo na delo, tedaj se bodo nasprotnikom njih nakane gotovo izjalovile. Za sedaj je predvsem treba, da delavci pogledajo, ali so vpisani v volilnem imeniku; ako niso, tedaj naj reklamirajo, da bodo mogli voliti. Volilno pravico v tretjem razredu ima vsakdo, kdor biva tri leta v eni in isti občini, če plača kaj davka ali pa ne. Za drugi in tretji razred se zahteva določena vsota davka. Volilni imenik za občino Aržiše je že razpložen za tri tedne; na vpogled je tudi v konsumni prodajalni

na Lokah. Delavci, vsakdo naj se gre prepričati, ali je vpisan v volilni imenik! Volilni imenik za občino Zagorje ob Savi še ni razpložen, pričakuje pa se, da se to zgodi vsak čas.

d Pesje pri Velenjem. V torek, dne 29. avgusta t. l. se je vršil v gostilni gosp. Vrabiča ob 5. popoldne javen društveni shod podružnice „Unije rudarjev“, ki mu je bil dnevni red: Nameravano povišanje prispevkov k provizijskemu fondu bratovske skladnice, gospodarski položaj in strokovna organizacija rudarjev. Na shodu, ki so ga rudarji prav dobro obiskali, je poročal sodrug Tokan iz Trbovelj. Izvajanja sodruga Tokana so napravila na poslušalce globok vtisk in pričakovati je, da se bodo rudarji po danih jim navodilih tudi ravnali, da bodo namreč v prvi vrsti svojo strokovno organizacijo okrepili z množestvilnim pristopom in požrtvovalnim delom.

Razne stvari.

r Krščansko-socialna sodba o krščansko-socialnem „delavskem gibanju“. Na Dunaju izhaja list „Deutsches Volksblatt“, ki ga izdaja cesarski svetnik Ernst Vergani. Mož pa si je z oficielno krščansko socialno stranko hudo v laseh, ker mu ni postregla z raznimi mandati, kakor bi bil rad. Zato se je Vergani s stranko sprl, oziroma z njenimi voditelji, ki so ga tako brezobzirno odrinili od polne skleda, da so se sami tem koreniteje nasitili — pa nima drugega dela, kakor da vlačí na dan razne nečednosti in sleparstva v stranki. Zdaj je vzel na piko krščansko-socialno delavsko gibanje in piše dne 29. avgusta v svojem listu: Nasprotstvo med delojemalci in delodajalci se ne da odpraviti s sveta z ganljivostjo in tudi ne s klerikalnimi zakotnimi društvi Kunschakovega sistema. (Kunschak je voditelj krščansko-socialnega „delavskega gibanja“. Op. uredništva.) To so vprašanja moči in organizacije, ki se bodo rešila na polju gospodarskega boja. Nekateri so sami sebe varali z idealnimi sanjarijami, drugi pa so namenoma lagali, ko so krščansko-socialni trdili, da bo krščanska ljubezen zenačila nasprotstva med delodajalci in delojemalci. S tem klerikalnim sleparstvom je treba enkrat vendar že končati! Resnično, popolnoma pravilno je, ako se imenuje krščansko-socialno „delavsko gibanje“ klerikalno sleparstvo. In krščansko-socialni list že ve, zakaj tako piše, saj dobro pozna svoje ljudi.

r Razdeliti hočejo socialni demokratje. Tako vpijejo ob vsaki priliki naši nasprotniki. Da razdeljujejo tisti, ki jim soc. demokracija z vso silo nasprotuje, je razvidno iz naslednjih podatkov: V Budimpešti so stavile razne mlinarske akcijske družbe bilanco za l. 1910. in izkazujejo za minulo poslovno leto naravnost ogromne dobičke. Parni mlini „Konkordija“ razdele med svoje delničarje 600.522:50 K čistega dobička, t. j. 8%. Parni mlini v Kinkindi so profitirali 218.058:95 K in bodo razdelili med akcionarje 12½% dividendo. Mlinarska družba „Viktoria“ razdele po 40 K na vsako delnico. Parni mlini „Istvan“ razdele med svoje člane 219.796:81 K čistega dobička; delniška družba „Vorsed Miskolcz“ je napravila 754.821:22 K čistega dobička in razdele 13½% dividende. „Prvi budimpeštanski parni mlin“ razdele na vsako delnico po 80 K. — Kapitalisti si razdele dobiček, ki ga vplačajo konsumentje s svojim denarjem.

Čitajte „Rudarja“!



Občno konsumno društvo v Trbovljah

se priporoča svojim članom

za nakupovanje vseh življenskih potrebščin kakor tudi manufakturnega blaga po najnižjih cenah. ∴

Občno konsumno društvo v Zagorju
prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih.

Občno konsumno društvo v Idriji

priporoča svojim članom bogato zalogo vsakovrstnega blaga. Društvo ima na izbiro **moške narejene obleke** po najnovejši modi, **ženskega blaga** vsake vrste, **slamnike za moške in otroke** itd. Vse po jako nizki ceni. Pri- drite in kupujte, kajti v lastni prodajalni ste najboljše in najcenejše postreženi!

Kosumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo špecerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

Izdelovanje drož.

Edina narodna tvrdka te stroke opremljena z najnovejšimi stroji. Gospode pekarje, molarje in trgovce vabim, da poskusijo drože domačega izdelka. Od štirih kilogramov naprej pošiljam po pošti franko.

Prva ljubljanska izdelovalnica žitnih drož.

Maks Zalokar, Ljubljana.

L. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo



šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

Priporočamo našim **KOLINSKO CIKORIJO!**
-- gospodinjam --
== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==